
Reforma vysokých škol

Reforma vysokých škol



14.5.2009, 18:12, pořad: Radioforum

Vít DVOŘÁK, moderátor

Reforma vysokých škol. Návrh na zásadní změny představil svého času s velkou slávou ministr školství Ondřej Liška. Pod titulem Bílá kniha terciálního vzdělávání a narazil na vážné pochyby univerzitních kruhů. Ondřej Liška už v úřadě není, odešel s koaliční vládou. A největší univerzita, Karlova dnes představila vlastní reformní podnět. V Radiofóru je teď univerzitní rektor, profesor Václav Hampl. Dobrý den vám přeju.

Václav HAMPL, rektor Univerzity Karlovy

Dobrý den.

Vít DVOŘÁK, moderátor

Jaká je hlavní filozofie řekněme vaší reformy a v čem se rozchází se zmíněnou Bílou knihou?

Václav HAMPL, rektor Univerzity Karlovy

Náš návrh, který jsme dneska představili a takřka jic vypustili do veřejné diskuse, posíláme ho ostatním vysokým školám a podobně, tak se zabývá některými konkrétními problémy, které v současné době v tom sektoru vysokého vzdělávání vidíme. Zabývá se záležitostmi jako je vztah mezi univerzitami a státem, autonomie, možnost dlouhodobějšího strategického plánování. Samozřejmě se zabývá financováním vysokého školství. Zabývá se nutností a potřebou vytvořit různé kategorie vysokých škol a podobně.

Vít DVOŘÁK, moderátor

O čem z toho podle vás budou nejvzrušenější dohady? O tom zápisném?

Václav HAMPL, rektor Univerzity Karlovy

Já myslím, že to už jsou, že jo, to téma možného podílu studentů na financování studia, to je téma, které je mediálně i politicky živé a žhavé už dlouhou dobu a my jsme se mu samozřejmě v tomto materiálu nevyhnuli a nechtěli vyhnout a rozebrali jsme tam vlastně 4 možné varianty tak jak se nám jeví a nějaká se nám, ta, které my pracovně říkáme zápisné, tak se nám v tuto chvíli jeví jako nejvhodnější, pokud by politici skutečně rozhodli, že k něčemu takovému je potřeba přistoupit.

Vít DVOŘÁK, moderátor

Podle vašich představ by těch 5 tisíc korun za rok bylo povinných pro všechny?

Václav HAMPL, rektor Univerzity Karlovy

Ano, my si myslíme, nebo takhle, pořád vycházíme z diskuse jakožto přípravy pro krok, pokud by politici rozhodli, že studenti povinně musí se podílet finančně na studiu. To je věc, krok politický. To jaksí nemohou vysoké školy samy. Ale pokud by toto mělo nastat, pak my tvrdíme, že za současných podmínek, tak jak jsou teďka, tak nejméně problematickou

by asi byla ta varianta toho zápisného. To znamená, poměrně malá částka, ale administrativně velmi snadná. To znamená, také nejméně nákladná. Nejmenší část těch vybraných peněz by vlastně padla na tu vlastní administrativu.

Vít DVOŘÁK, moderátor

Poměrně malá částka říkáte vy. Někomu z vašich studentů, budoucích studentů se ta částka nemusí zdát zase až tak malá. Jak jste vůbec k ní došli?

Václav HAMPL, rektor Univerzity Karlovy

Poměrně malá mám na mysli ve srovnání řekněme s klasickým školným, kdy se uvažovalo třeba v kontextu Bílé knihy v řádu spíše třeba 30 a více tisíc korun ročně. Tak tady se bavíme, nebo v tom našem návrhu kalkulujeme, že by to třeba mohla být částka, která by nepřevyšovala řekněme třeba 5 tisíc korun ročně. To znamená, řádově několik set korun měsíčně. Čili, to skutečně pro velkou část studentské populace není nějaká nepřekonatelná částka.

Vít DVOŘÁK, moderátor

Na druhou stranu ministerstvo školství navrhovalo takzvané odložené školné, které by tedy student platil až po ukončení školy. Zdá se tedy, že ministerský návrh je pro studenty vstřícnější než ten váš, nebo ne?

Václav HAMPL, rektor Univerzity Karlovy

No, my jsme k tomu ministerskému návrhu měli celou řadu spíše praktických výhrad, které vycházejí z naší konkrétní zkušenosti. Protože tam podle mého názoru a podle našeho názoru je nedostatečně dořešena otázka vymáhání takové částky, kdy v situaci obrovské mobility v Evropě, zejména lépe kvalifikované pracovní síly, lépe vzdělané pracovní síly a podobně, tak si myslíme, že ta návratnost takovýchto peněz by byla poměrně malá a možnost nějakým způsobem vymáhat a náklady na to vymáhání by spotřebovaly nemalou část takto získaných peněz.

Vít DVOŘÁK, moderátor

Vy teď chcete o svém návrhu debatovat s dalšími vysokými školami. Už jste mezi kolegy, pane rektore, sondoval, co oni na to říkají?

Václav HAMPL, rektor Univerzity Karlovy

Ne, ne, ne, musím říct, že ne, že ten materiál jsme poslali právě dneska kolegům z ostatních vysokých škol s výzvou, aby jaksi ho komentovali, pročítali, diskutovali, dodali nám případně písemné připomínky a také jsem připraven na sněmu rady vysokých škol o něm informovat, pokud bude zájem a rovněž na konferenci rektorů o něm informovat.

Vít DVOŘÁK, moderátor

Rektor Univerzity Karlovy Václav Hampl. Děkuju za účast v dnešním Radiofóru.

Václav HAMPL, rektor Univerzity Karlovy

Také děkuji, pěkný večer.

Vít DVOŘÁK, moderátor

No, a na Univerzitě Karlově působí i docent Ondřej Schneider z Institutu ekonomických studií, teď dlouhodobě na georgetownské univerzitě ve Washingtonu. Dobrý den i vám.

Ondřej SCHNEIDER, Institut ekonomických studií, Univerzita Karlova

Dobrý den.

Vít DVOŘÁK, moderátor

Vy už jste se vyjádřil docela skepticky k té myšlence zápisného. Proč přesně, nějakou vzpruhu pro vysoké školy by to zcela jistě přineslo.

Ondřej SCHNEIDER, Institut ekonomických studií, Univerzita Karlova

No, já si myslím, že především je potřeba říci, že je dobře, že Univerzita Karlova připravila nějaký materiál a že se snaží zamýšlet trošku strategicky a že hledá nějaké cesty o tom, jak zlepšit postavení vysokých škol v České republice, které

podle mého názoru není dobré z důvodů vnějších i vnitřních. Takže pokud Univerzita Karlova má nějaké představy a formuluje a chce je prosazovat, tak je to velmi dobře. Já jsem bohužel ten dokument na stránkách Karlovy univerzity dneska nenašel, takže doufám, že tam bude k dispozici i někomu jinému než jiným rektorům vysokých škol. Já si myslím, že v celé té diskusi to zápisné je vlastně asi podle mého názoru poměrně okrajový problém. Já doufám, že v tom materiálu Univerzity Karlovy to bude napsáno nebo že to tam najdu, ale podle mého názoru univerzita si musí rozmyslet, co chce dělat, jaký jsou její klienti a jakým způsobem se hodlá financovat v budoucnosti. A pokud dojde k přesvědčení, že část prostředků, které potřebuje pro svůj rozvoj, musí přijímat od studentů, tak pak by měla uvažovat o tom, jakým způsobem ty prostředky od těch studentů získat. A podle mého to zápisné má některé nedostatky, které jsou poměrně vážné. Za prvé, a to je možná to nejdůležitější, ono se to tváří jako administrativní poplatek, to znamená, že je to něco, co vám univerzita jakoby, za co vám dovolí se stát studentem. Ale já si myslím, že za to by studenti platit neměli, že to je nepochopení, že studenti by měli platit za to, jsou vzdělávání a ty školy se liší podle toho, jaké vzdělávání poskytují. Takže lepší škola jim může účtovat třeba vyšší, můžeme říkat zápisné, školné, prostě vyšší poplatek. A pokud by studenti platili za zápisné, tak vlastně by platili za byrokratické úkony, které by měly být samozřejmě součástí toho studia, ale nejsou jeho hlavní součástí, oni jsou předmětem práce univerzity, nejsou jejím hlavním byznysem, pokud to tak mohu říci.

Vít DVOŘÁK, moderátor

Myslíte tedy, že to odložené školné, takzvané odložené, jak jsme to zmiňovali před chvílí, že by bylo větší motivací?

Ondřej SCHNEIDER, Institut ekonomických studií, Univerzita Karlova

No, já si myslím, že to odložené školné je už politický kompromis už tím, že je odložené a že jsou tam ty státní záruky a vymáhání, tak to má pan rektor samozřejmě pravdu, že ta administrativa takového systému by byla hodně složitá a že by možná náklady na to školné byly zbytečně vysoké. Ale to je politický kompromis. Skutečně naši politici nejsou schopni jednoduše říct, ano, za vysoké školy se bude platit. Takže vymýšlejí nějaké takové složité konstrukce. Ale pro studenty si myslím, že je rozhodující rozdíl, jestli platí za to, že paní na studijním oddělení jim dá razítko do indexu nebo jestli to platí tomu profesorovi, který jim přednáší a který teda přijde pozdě na přednášku a nebo říká nesmysly. A to je rozdíl mezi školným a zápisným, proč si myslím, že to školné by bylo lepší.

Vít DVOŘÁK, moderátor

Vy máte z první ruky zkušenosti s tím, jak fungují vysoké školy v anglosaském světě. Jaké jsou ty zkušenosti?

Ondřej SCHNEIDER, Institut ekonomických studií, Univerzita Karlova

No, odkud začít.

Vít DVOŘÁK, moderátor

Velký povzdech. Třeba to školné.

Ondřej SCHNEIDER, Institut ekonomických studií, Univerzita Karlova

Zásadní rozdíl podle mého alespoň ze strany toho studenta je, že škola v Anglii nebo ve Spojených státech, kde trochu to znám, ke studentovi přistupuje jako ke svému klientovi. To znamená, že se snaží mu vyhovět, snaží se mu vyjít vstříc, snaží se zařídít ten život studenta na vysoké škole co možná nejlépe. To neznamená, že je na něho hodná při zkouškách, ale to znamená, že byrokracie je omezená na minimum a všechno funguje tak, jak má. Studenti za to také neplatí, studenti platí za to, že jsou vzděláváni. To je hlavní rozdíl, ten manažerský přístup vlastně k tomu, jak je ta univerzita spravovaná, univerzita je obrovský podnik, který má tisíce zaměstnanců, mzdový rozpočet, tam opravdu nejde to řešit pomocí nějakého amatérismu sebelépe míněného. Takže to si myslím, že je základní rozdíl. No, a druhý rozdíl je v tom, jaký způsob hodnocení dovnitř na své zaměstnance univerzita má a jak je nutí k tomu, aby se dál vzdělávali, aby publikovali, aby dělali výzkum, který má nějaký význam. To v Čechách zatím chybí a v těch anglosaských zemích je na to kladen velký důraz.

Vít DVOŘÁK, moderátor

Říká Ondřej Schneider, docent ekonomie z Univerzity Karlovy. Pěkný den do Washingtonu.

Ondřej SCHNEIDER, Institut ekonomických studií, Univerzita Karlova

Na shledanou.